

Поддържане здравето на животните и безопасността на храните в биологичното земеделие
(Sustaining Animal Health and Food Safety in Organic Farming - SAFO)
Проект на Европейския Съюз по 6-та рамкова програма, съгласувани действия
QRTL – 2001 – 02541

ПЕРСПЕКТИВИ ЗА ОПАЗВАНЕ ЗДРАВЕТО НА ЖИВОТНИТЕ В
БИОЛОГИЧНОТО ЗЕМЕДЕЛИЕ: ОСНОВНИ ИЗВОДИ, ЗАКЛЮЧЕНИЯ,
КЛЮЧОВИ ПОСЛАНИЯ И ПРЕПОРЪКИ ОТ SAFO ПРОЕКТА

РЕЗЮМЕ НА ПРОТОКОЛА ОТ ПЕТИЯ СЕМИНАР
1 юни 2006, Оденсе, Дания

Обща и специфични цели на проекта SAFO:

Цел на спонсорирания от Европейския Съюз, работещ в мрежа проект SAFO е да се подобри здравето на животните и безопасността на храните в екологичните животновъдни производствени системи в страните-членки и присъединяващи се към Европейския Съюз страни. Това се осъществява чрез активна връзка и обмен на резултати от изследвания и заключения между учени, законодатели, политици, земеделски производители и широката общественост, в която се включват потребителите.

Обзор на петия семинар по проекта:

Шестдесет и пет делегати от 23 страни посетиха 5-тия и финален SAFO семинар. Семинарът се проведе в Оденсе, Дания, като сателитна среща към Европейския Обединен Конгрес по биологично земеделие (30-31 май 2006), на който присъстваха повече от 1000 участници. Програмата на последната работна среща на SAFO включваше преглед на дейностите и посланията от SAFO проекта, поставени в контекста на настояща дискусия относно ревизия на Регулация на ЕС 2092/91, както и дискусия върху ролята на формалната оценка на здравето и благосъстоянието на животните, която може да окаже влияние върху сертификационния процес. SAFO беше отговорен за организирането на Тема 3 от Обединения Конгрес: “Отглеждане на животните, здраве, благосъстояние и качество на храните”. В три свързани една с друга сесии бяха представени 65 доклада, които могат да бъдат открити на:

http://orgprints.org/view/projects/int_conf_joint2006.html

1. Пленарна сесия 1: Резултати от SAFO проекта и ревизия на Регулацията на ЕС

Доклад от проведени представяния на SAFO (roadshows) в новите страни-членки и присъединяващи се към ЕС

David Younie представи доклад от пет SAFO семинара, проведени през 2005 в Латвия, Унгария, Словакия/Чешка република, Естония и Румъния. В допълнение на тези семинари, третият SAFO уоркшоп, проведен в Полша, също допринесе за развитието на новите страни членки в областта на биологичното животновъдство. Основна цел на семинарите беше да се разпространи информацията, получена в хода на проекта, както и да се дискутират и идентифицират главните проблеми, свързани със здравето на животните и безопасността на храните в тези страни. Посетители на семинарите бяха производители на биологични животински продукти, представители на правителствата и сертификационните органи в съответните страни, съветници, ветеринарни лекари и научни работници. Констатацията, че биологичното животновъдство е сравнително млад и недоразвит, но интензивно нарастващ през последните няколко години сектор,

беше направена във всичките шест страни. Като главна пречка за подобряване на условията за отглеждане на животните в биологичните ферми беше посочена липсата на собствен вътрешен пазар. Невъзможността на фермерите да продават продукцията си на води до по-малко инвестиции и липса на достъпно, но утвърдено оборудване за производство по места. Всички страни докладваха за ограниченият брой специалисти-съветници в областта на биологичното животновъдство и по-специално липсата на запознати с неговите изисквания ветеринарни лекари. Представители на сертификационните органи отбелязаха отстъпления по отношение спазването на тези изисквания в някои области, като сградите за отглеждане на животните, неналичността на сертифицирани като биологични съставки и биологични фуражи, както и паралелно конвенционално отглеждане на животни в същите ферми.

Препоръки на SAFO работната група за развитие на биологичните стандарти

Albert Sundrum представи препоръките на SAFO за бъдещото развитие на ЕС Регулация по отношение на биологичното животновъдство. Той наблегна на разнообразието от съществуващите системи за отглеждане на животните в цяла Европа и на факта, че развитието на производството на животни по биологичен начин изостава в сравнение с това на биологични култури. Изрази се мнение, че здравния статус на животните в биологичните системи е сравним с този на животните от конвенционалните системи, т.е. не е значително по-добър. Наблюдавани са големи различия между отделните ферми, които в някои случаи са много по-значителни отколкото между биологичните и конвенционални ферми, като най-значителен източник на вариране представлява мениджмънта във фермата. Плановите за конверсия често не покриват животновъдните предприятия; липсват обучение и тренинг на фермерите по отношение на превантивните мерки за опазване здравето на животните. В много от случаите ветеринарните специалисти, консултантите и инспекторите също нямат достатъчна квалификация по отношение на превантивните мерки и възможностите за алтернативно лечение. Работната група за развитие на биологичните стандарти препоръчва:

- Включване в ЕС регулациите на задължително използване на превантивни мерки за опазване здравето на животните;
- ЕС регулациите трябва да осигуряват по-специфични указания и разяснения относно превантивните мерки;
- Всяко биологично животновъдно предприятие трябва да има изготвен собствен план за управление на здравето на животните;
- Съществува необходимост от преценка на здравословното състояние на от гледна точка на животните;
- Сертификационните органи трябва да установят система за регулярен мониторинг на данните за здравословното състояние на животните.

Ревизия на ЕС Регулация 2092/91

Kim Holm Voesen от Комисията по селско стопанство към Европейския съюз представи доклад, който описва основанията за ревизия на ЕС Регулацията по-специално за биологичното животновъдство и някои от ключовите послания от SAFO проекта. Той обясни, че е необходима нова Регулация, която да направи по-рационално използването на съществуващата и да внесе разяснения в нея. В обсега на действие на предложената регулация сега са включени и аквакултурите, които не са били включени преди. Имайки предвид препоръките на SAFO работната група за развитие на стандартите, той отбеляза, че настоящата версия на ревизията съдържа препоръка, според която персоналът, който се занимава с отглеждане на животните, трябва “да има необходимата компетентност” и че “високото ниво на благосъстояние на

животните” е сега една от главните цели. Той посочи, че техническите стандарти (Анекси I-VIII) в регулация 2092/91 трябва да бъде трансформирани в нова Регулация без промяна, освен там, където е необходимо да бъдат съобразени с последните промени в законодателството на Общността. В бъдеще би трябвало да има налични списъци на положителните нововъведения (напр. Анекс VI), с помощта на Експертната група, както е предвидено в Европейския План за Въздействие върху биологичното земеделие и храни, но се налага изчакване на приемането на Регулацията и създаването на изследователски проект относно на Оценка/Критерии за нововъведенията. Същият подход ще бъде приложен по отношение на новото съдържание на Анекс II. Във връзка с ключовите послания от SAFO проекта относно необходимостта да се вземат под внимание разнообразието от системи за отглеждане на животните, лекторът обърна внимание на съществуващ в Регулацията елемент на гъвкавост на правилата за производство (Параграф 16), който беше предложен да залегне като основно положение в ревизираната Регулация. Обаче, той ще бъде свързан с изясняване на условията за нарушаване на регулацията – “прости, но необичайни правила” (Параграф 16), които да бъдат под контрол на националните компетентни власти (нормално членове на ЕС) и издадени в съгласие с указанията на Общността.

2. Пленарна сесия 2: Здраве и благосъстояние на животните при биологичното сертифициране, при използване на параметри за преценка на здравословното състояние от гледна точка на животните

Първият говорител в тази сесия беше Tina Leeb от Австрийския Университет по Селскостопански науки. Първоначално тя обоснова необходимостта от оценка на процеса на сертифициране (виж коментара относно минималната разлика в здравето и благосъстоянието на животните при биологичните и конвенционални системи на отглеждане). На второ място тя описа различните начини, по които благосъстоянието на животните може да бъде оценено, например чрез използване на вътрешни параметри, заложи в системата, като ANI/TGI индекс, който прави преценка на стабилността на условията на отглеждане чрез използване на външни параметри като количествени измервания (например състояние на тялото, рани по кожата, способност за летеж при птиците) или качествени параметри (например измерване на поведението или състоянието на стадото/индивида за определени периоди). На трето място говорителката коментира колко добре тези различни методики посрещат изискванията за добри параметри за оценка по отношение на валидността, практическото приложение и надеждността. Тя заключи, че въпреки че някои вътрешни параметри трябва да бъдат включени в системата за оценка, за препоръчване е такава система да може и да трябва първоначално да съдържа външни параметри, както количествени, така и качествени.

Последваха три кратки презентации от представители на сертификационни органи, които описаха техния опит при оценяване здравето и благосъстоянието на животните по време на процеса на сертифициране.

Ian Rogerson of Асоциацията по сертифициране на почвите във Великобритания (Soil Association Certification -UK) описа как Програмата за застраховане на благосъстоянието (Bristol Welfare Assurance Programme - BWAP) на Бристолския Университет (отнасяща се само за говеда, свине и птици в момента) е била утвърдена като сертификационна процедура в Асоциацията. Първоначално са били тренирани малка група инспектори в използването на програмата, но понастоящем всички инспектори и целият персонал са обучени да я използват. Елементи от програмата са

били представени пред всички инспекции. Инспекторите оценяват и докладват за специфични параметри, които подлежат на годишна оценка. Ръководството на програмата от Бристолския университет е отговорно не само за тренинг на персонала, но също така придружава инспекторите при “трудните” случаи и работи със служителите при преглед на здравните планове или дискусии с ветеринарните специалисти. Системата за оценка ще продължи да действа и в последващи инспекции, като за в бъдеще се очаква рутинната преценка на благосъстоянието на животните да стане практика във всички ферми за птици, свине и говеда. Има известни проблеми за преодоляване, като необходимостта от осигуряване на съгласуваността на оценката между 40-те инспектори, продължителността на времето за инспекции, цената на обучението и инспектирането и протокола за процедуриране с всеки здравословен проблем.

Matthias Link, ветеринарен лекар, който работи като съветник за сертификационното тяло Bioland в Германия, представи два проекта върху оценяване здравето и благосъстоянието на животните от биологичните ферми. Първият е федерален проект, в които са включени четири научни института плюс Bioland, в който: а) разработват се и се изпитват списъци, по които да се извършва преценка на здравето и благосъстоянието на животните; б) разработват се и се изпитват здравословни планове. Вторият проект е специфичен за Bioland. Работата по него включва разработване на кратък списък на параметри за оценка използвани от сертификационното тяло (с изискване за последващ доклад до Bioland в случай на проблем със здравето на животните), както и разработване на “Ръководство по здравен мениджмънт” за съветниците по биологично животновъдство. То включва система на оценка на принципа на “светофара” (зелено – добра, жълто – задоволителна, червено – допуснати са пропуски). Това ръководство съдържа също изчерпателна информация как да се постигне добър здравословен статус (превантивни стратегии, дизайн на сградите и др.), което го прави също и добро ръководство за обучение на фермерите.

Elita Selegovska, представител на SAFO за Латвия, е инспектор за Сертификационен и Тестващ Център (един от двата сертификационни органа в Латвия). Тя описва главните проблеми, свързани със сертификацията на биологичното животновъдство в Латвия. Те включват липса на сертифицирани биологични фуражи (което може да накара много от фермерите да преустановят биологичното сертифициране на своята продукция), неподходящи условия в сградите за отглеждане на животните (включващи завързането им, дори и на пасище), лошо водене на документацията, както и липса на регистър за оценка при птиците, по специално през зимата. Не е извършвана оценка, базирана на здравословното състояние на животните по време на инспекцията, тъй като съществува законово изискване за това във всички ферми, включително и в конвенционалните, което се осъществява от Държавните ветеринарни служби.

3. Дискусии на Работната Група

Успоредно с пленарните сесии по време на семинара бяха проведени дискусии на работните групи.

Групата за развитие на стандартите дискутира ревизията на Регулацията. Тази дискусия осигури форум за много изясняващи въпроси относно предложението към Комисията и уточни дали специфични теми (напр. целта, принципа на превантивен здравословен мениджмънт, задължителността на здравословния план във фермите)

трябва да бъдат включени като неотменни елементи от ЕС Регулацията или те трябва да бъдат узаконени от страните-членки на Европейския Съюз.

Втората група дискутира интеграцията на оценката за здравословното състояние на животните по време на сертификационния процес. Важно е да се запомни, че независимо от това какво се съдържа в законодателството, Регулацията сама по себе си не се занимава с приложението на стандартите. На практика съществува голямо вариране в тяхното приложение в рамките на и между сертификационните тела, региони и страни. Следователно, дори изискване за оценка на здравословното състояние да бъде включено в Регулацията, ще съществуват въпроси относно нейното приложение. Налице е необходимостта от механизъм за минимизиране на тези вариации (напр. техническата работна група на сертификационните тела в Обединеното кралство (CBTWG), която редовно дискутира приложението на стандартите). Някои от членовете на Групата сериозно поставиха под въпрос необходимостта от задължителна оценка на благосъстоянието на животните (напр. ситуацията в Латвия, обсъдена по-горе).

Третата група дискутира проблеми на съветниците във връзка със здравето на животните и качеството на храните. Групата се съгласи, че съществува голяма нужда за приложение на здравословния план във фермите във всички страни (въпреки, че беше отбелязано, че задължителният здравословен план не трябва да бъде част от Регулацията), както и че съществува необходимостта да се осъществи тренинг по биологично животновъдство за съветниците, ветеринарните лекари и фермерите. Работната група стигна до заключението, че е желателно да се разработи общ прост здравословен план, който да бъде приложен във всички страни и да се създаде база данни относно неговото приложение.

4. Заключителен адрес: Ключови послания от SAFO проекта

Mette Vaarst, координатор на SAFO, приключи финалния семинар на SAFO с преглед на ключовите послания от проекта. Тя отбеляза някои от физическите измерения от проекта: 5 работни срещи с 81 орални и 39 постер презентации, плюс свързани с работните срещи отпечатани материали (на английски) и резюмета на работните срещи (на 18 езика) с публикувани доклади в национални списания; пет представяния на проекта и доклади от представянията; три консултации на участници, доклади на групата за развитие на стандартите и препоръки.

Основните послания, които бяха резултат от интензивният работещ в мрежа процес, са следните:

- Ясно беше демонстрирано разнообразието във физичните и социални условия и следователно в системите на отглеждане на животните. Това лимитира възможността за технологичен трансфер от един регион в друг и означава, че е твърде трудно да се изработи хармонизирана Регулация.
- Приложението на биологичните стандарти на ниво ферма, не винаги достига до високите идеали на биологичните принципи. Това се случва както в страните с дълга история на биологичното земеделие, така и в страните, които от скоро прилагат неговите принципи.
- По отношение качеството на храните, SAFO откри концепцията за “качество на процеса” (т.е. аспекти на качеството свързани с метода на производство) и “качество на продукта” (съществено качество на продукта, като такъв). Въпреки, че биологичното земеделие винаги се характеризира като процес с високо качество, някои негови аспекти (напр. външното отглеждане на птиците)

може да имат негативно влияние върху безопасността/качеството на продукта (напр. поради увеличения достъп до замърсители и патогени от околната среда).

- За да бъдат преодолените тези ограничения, биологичните фермери трябва да приемат биологичното отглеждане на животните като своя ценностна система и да придобият съзнанието, както относно непосредствените практически цели на финансовата обезпеченост, така и биологичните принципи.
- За бъдещото развитие на Регулацията във връзка с подобряване на здравословното състояние на животните в практическо отношение е необходимо приложението на здравословните планове, подобряване на сертификационните процеси и по-специално тренинг-обучение на фермерите, ветеринарните лекари, съветниците в превантивните здравословни стратегии.

Пълните материали от Петия SAFO семинар ще бъдат достъпни, както материалите от четирите предишни семинара, на SAFO уебсайта: www.safonetwork.org

Материалите са обобщени от David Younie

Превод за България: н.с.д-р Соня Иванова-Пенева, Земеделски институт – гр. Шумен